

Anna Brdulak

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu
e-mail: anna.brdulak@wsb.wroclaw.pl

**ZNACZENIE START-UPÓW
DLA BUDOWY INTELIGENTNYCH MIAST**

**IMPORTANCE OF STARTUPS BUILDING
FOR THE CREATION OF INTELLIGENT CITIES**

DOI: 10.15611/pn.2018.505.33

JEL Classification: M130

Streszczenie: Rozwój przedsiębiorczości ma istotny wpływ z punktu widzenia budowania struktur inteligentnego miasta (*smart city*). Szczególną rolę odgrywają start-upy, innowacyjne przedsięwzięcia. Innowacyjny profil działalności start-upów sprawia, że kanały, przez które wywierają one wpływ na gospodarkę i społeczeństwo, są bardziej różnorodne niż w przypadku pozostałych grup przedsiębiorstw. Ich oddziaływanie na gospodarkę wydaje się kluczowe również z punktu widzenia tworzenia kapitału społecznego. Celem artykułu jest przedstawienie wstępnych wyników badań prowadzonych przez autorkę, we współpracy z Agencją Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej, mających na celu szczegółową charakterystykę środowiska start-upowego we Wrocławiu. Wyniki badań mają posłużyć w przyszłości do opracowania narzędzi wsparcia innowacyjnych biznesów.

Słowa kluczowe: start-up, innowacje, smart city, inteligentne miasto, kapitał społeczny.

Summary: A development of entrepreneurship has an important impact in terms of building structures of smart city. A special role is played by startups, innovative ventures. Due to the innovative business profile, startups use different and more diversified channels of influence on the economy or society. Moreover, their impact on the economy seems to be crucial from the point of view of building social capital. The aim of the article is to present the preliminary research conducted by the authoress, in cooperation with the Wrocław Agglomeration Development Agency, where the ecosystem of startups in Wrocław was presented.

Keywords: start-up, innovation, smart city, intelligent city, social capital.

1. Wstęp

Poziom urbanizacji światowej, liczony jako stosunek liczby ludności zamieszkałej w miastach do ogólnej liczby ludności, podlega nieustannemu wzrostowi. Według danych ONZ w 2016 r. 54,5% ludności na świecie zamieszkiwało miasta (w Polsce

– 60,5% w 2015 r.). Odsetek ten w 2030 r. ma sięgnąć 60%. Wynika z tego, iż jedna na trzy osoby będzie wówczas mieszkańcem miasta o populacji liczącej bliskiej pół miliona ludzi [UN 2016].

Miasta, skupiając na określonej powierzchni coraz liczniejsze społeczności lokalne o zróżnicowanym zapleczu ekonomicznym, edukacyjnym, kulturalnym, religijnym czy politycznym, o różnych potrzebach i oczekiwaniach, nabierają tym samym szczególnego znaczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego w kontekście globalnym.

Rola miasta została szczegółowo opisana w Karcie Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich z maja 2007 r. W dokumencie podkreślono znaczenie *unikalnych wartości kulturowych oraz architektonicznych*, jakimi dysponują miasta. Wskazano także na powiązane z nimi silne mechanizmy integracji społecznej oraz wyjątkowe możliwości rozwoju gospodarczego. Miasta stanowią centra wiedzy oraz źródła wzrostu i innowacji [Karta Lipska 2007], choć należy również podkreślić, iż są miejscem o szczególnym natężeniu występowania problemów demograficznych, w tym m.in. nierówności lub wykluczenia społecznego, czy problemów środowiskowych w postaci zanieczyszczenia powietrza.

Rosnąca rola miast wpływa na postawy samorządów lokalnych. Władze miejskie przywiązują coraz większą wagę do opracowania mądrej strategii rozwoju, nakierowanej na wzmocnienie kapitału społecznego, co w efekcie doprowadzi do podniesienia jakości życia mieszkańców [Szołtysek, Brdulak, Kauf 2016]. W tym kontekście jednym z głównym warunków rozwoju inteligentnych miast (*smart cities*) jest współpraca organów samorządowych z wachlarzem podmiotów znajdujących się w ich otoczeniu i mających wpływ na sposób funkcjonowania miasta. Wśród owych podmiotów wymienić można m.in. organizacje pozarządowe, inicjatywy społeczne czy aktywistów [Brdulak 2016].

To także wsparcie przedsiębiorczości w postaci opracowania systemu zachęt do inwestycji w danym regionie oraz tworzenia pozytywnego ekosystemu dla mikro-przedsiębiorstw, zwanych start-upami, posiadających innowacyjne produkty.

Celem artykułu jest analiza znaczenia start-upów dla budowy inteligentnych miast, w tym ich wpływu na jakość życia mieszkańców. W tekście zostały także przedstawione oczekiwania założycieli innowacyjnych biznesów względem władz miasta we Wrocławiu, co stanowi wartościowy materiał wyjściowy do opracowywania w przyszłości narzędzi wsparcia start-upów.

W publikacji wykorzystano wyniki badań jakościowych prowadzonych przez autorkę na terenie Wrocławia we współpracy z Agencją Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej. Wywiady jakościowe odbywały się od marca do sierpnia 2017 r. Wzięło w nich udział łącznie siedmiu badanych – opiniotwórczych dla środowiska ekspertów i założycieli start-upów. Część jakościowa nastąpiła po badaniu ilościowym, w którym uczestniczyło N=108 start-upów. W prezentowanym artykule autorka ograniczy się do sformułowania wniosków na podstawie przeprowadzonych wywiadów jakościowych.

2. Znaczenie pojęć „start-up” i „jakość życia”

Pojęcie organizacji start-upu nie jest jednoznacznie zdefiniowane (szerzej na ten temat poniżej), toteż w celu określenia grupy docelowej w przeprowadzonych przez autorkę badaniach przyjęto podejście E. Riesa, jednej z głównych postaci w branży startupowej.

Określił on start-up jako firmę, która oferuje innowacyjny produkt (towar lub usługę) na rynku w warunkach skrajnej niepewności. W badaniu zatem odwołano się do szerokiego rozumienia start-upu, bez zawężenia do branży cyfrowej.

Podejście to jest szczegółowo opisane w podręczniku pt. *The Lean Startup. How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses*, uznanym przez „New York Times” za kluczowy w rozumieniu zjawiska start-upu.

W powyższej książce start-up określony został mianem ludzkiej instytucji stworzonej z myślą o budowaniu nowych produktów lub usług w warunkach skrajnej niepewności. Jako start-up można zatem rozumieć organizację stworzoną i zarządzaną przez pojedynczą osobę lub grupę osób, uporządkowaną według określonej hierarchii. W odróżnieniu od zwykłej działalności gospodarczej, start-up będzie przedsięwzięciem innowacyjnym, nieposiadającym identycznego odpowiednika na rynku. Jego oferta musi zatem odpowiadać na potrzeby konsumenckie w sposób odkrywczy, odróżniający się od podejścia obecnych na rynku podmiotów konkurencyjnych [Ries 2012].

Warto podkreślić, że definicja Riesa nie wskazuje na żadną specyficzną gałąź gospodarki, w której innowacyjne przedsięwzięcie startupowe musi działać, aby start-upem zostać. Autor nie przyjął też w swojej interpretacji ograniczenia do wyłącznie młodych firm internetowych. Wynika z tego, że start-up może działać w dowolnej branży, o czym była już mowa. W przypadku prezentowanego badania są to m.in. edukacja, sport, zdrowie, podróże czy ochrona środowiska.

Inny autorytet branżowy, współautor publikacji *Podręcznik startupu. Budowa wielkiej firmy krok po kroku*, Steve Blank, dodaje, że start-up to tymczasowa organizacja, która poszukuje rentownego, skalowalnego i powtarzalnego modelu biznesowego [Blank 2013].

Warto zaznaczyć, że założycielami start-upów nie muszą być wyłącznie osoby młode. Nawet organizacje istniejące na rynku wiele lat mogą wydzielić lub przeobrazić się w start-up, gdy zmienią swoją strategię i cele lub wejdą na nową ścieżkę rozwoju, która zależna jest od odpowiednio połączonych zasobów, strategii oraz środowiska. Właściwa „konfiguracja startowa” może zminimalizować powszechnie występujące problemy finansowe [Martens i in. 2011].

Podejście prezentowane przez naukowców uzupełniły konsultacje, mające miejsce przed rozpoczęciem badania, z samymi start-upowcami i ekspertami branży. Potwierdzili oni słuszność powyższego rozumowania, podając przykłady „niecyfrowych” start-upów, jak np. wrocławska firma Pasibus (sieć oferująca burgery z lokalnych, sprawdzonych produktów) – niebudzący wątpliwości dla całej branży start-up, pomimo braku wykorzystania technologii cyfrowych.

Analizując wpływ innowacyjnych przedsięwzięć na jakość życia społeczeństwa przestrzeni miejskich, należy również przybliżyć znaczenie pojęcia jakości życia. W badaniach związanych z jakością życia częściej niż jej deskryptywna interpretacja – inna jakość czy różne jakości, występuje wartościujące rozumienie jakości, przyjęte także na potrzeby niniejszego artykułu. Wyraża się ono w sformułowaniach wyższa lub niższa jakość. T. Borys wskazuje na dwa podstawowe nurty badań i dyskusji w kontekście możliwych sposobów konceptualizacji oraz operacjonalizacji kategorii jakości życia. Pierwszy z nich różnicuje jakość życia w sensie subiektywnym i obiektywnym, podobnie jak fenomenalistyczne i normatywne rozumienie jakości życia. Drugi z kolei wynika z różnic w systemach wartości, postaw etycznych i realizowanych koncepcji rozwoju [Borys 2001].

Na potrzeby pomiaru jakości życia wykorzystano specjalnie dobrane w tym celu wskaźniki [Kiba-Janiak, Witkowski (red.) 2014]. W latach 80. i 90. odnoszono się do tradycyjnych metod pomiaru, opartych na wzroście/spadku PKB lub poziomie PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2005 r. zaś brytyjskie czasopismo „The Economist” opracowało wskaźnik jakości życia, obrazujący poziom życia i satysfakcji życiowej w zależności od kraju. Był on oparty na metodologii łączącej wyniki ankietowania subiektywnej satysfakcji życiowej z obiektywnymi czynnikami jakości życia w różnych państwach [The Economist 2005].

Jakość życia mierzona jest również przez Główny Urząd Statystyczny (GUS). Co warto podkreślić, wskaźnik ten obejmuje nie tylko obiektywne warunki życia człowieka, lecz także subiektywne poczucie jakości życia, określane terminem dobrobytu subiektywnego.

W przypadku badania obiektywnych warunków życia oprócz mierników uwzględnianych przez „The Economist”, takich jak materialne warunki życia czy zdrowie, GUS analizuje też czas wolny, jakość środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania czy aktywność ekonomiczną. Zwraca uwagę na relacje społeczne, bezpieczeństwo osobiste, jakość państwa oraz podstawowe prawa.

Dzięki tak skonstruowanemu wskaźnikowi możliwe jest dokonanie pomiaru dobrobytu subiektywnego, a zatem poziomu satysfakcji, jaką ludzie czerpią z różnych jego aspektów oraz z życia jako całości, a także elementów dotyczących odczuwanych stanów emocjonalnych oraz systemu wartości [GUS 2016].

3. Znaczenie start-upów dla jakości życia mieszkańców miast

Inteligentne miasto (*smart city*) nie jest pojęciem, które można odnieść do każdego miasta, niezależnie od jego położenia, wielkości czy charakteru. *Smart city* to rozwinięta przestrzeń miejska, oferująca wysokiej jakości życie dzięki wdrażanym elementom zrównoważonego rozwoju oraz wyróżniającym się na tle innych miast rozwiązaniom z zakresu ekologii, usług oferowanych przez placówki publiczne, polityki samorządowej prowadzonej na terenie miejskim, dostępnej infrastruktury czy technologii. Połączenie powyższych elementów w jeden wspólny system jest wa-

runkiem stworzenia inteligentnego miasta, jednakże odrębnego w swojej specyfice z uwagi na różnorodność tworzących je elementów.

Szacuje się, że do 2020 r. przemysł związany z tworzeniem inteligentnych miast wart będzie ponad 400 mld USD globalnie [Lindert-Wentzell 2014]. Wynika to z faktu, że rosnącej popularności *smart cities* towarzyszy wzrost zapotrzebowania na rozwiązania podwyższające efektywność zarządzania przestrzenią miejską. Na całym świecie władze miejskie czynią ogromne nakłady w technologii przesyłania, zarządzania i analizowania danych, wspierając również tworzenie innowacyjnych usług poprawiających jakość życia mieszkańców.

Oznacza to dobre perspektywy rozwoju, szczególnie z punktu widzenia start-upów zajmujących się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi (*Information and Communication Technologies, ICT*). Według opracowania firmy doradczej Frost & Sullivan *The Role of ICT in Building Smart Cities – Infrastructure* z 2014 r. w procesie tworzenia inteligentnych miast największą szansę rozwoju zyskują przedsiębiorstwa specjalizujące się w dostarczaniu rozwiązań dla inteligentnej energetyki (*smart energy*) i dostawcy inteligentnych systemów transportowych (*intelligent transportation systems, ITS*) [Frost & Sullivan 2014].

Małe innowacyjne przedsięwzięcia, oferujące tańsze rozwiązania, lepiej dopasowane do potrzeb miasta, mogą zyskać przewagę w porównaniu z dużymi międzynarodowymi korporacjami ze względu na bardziej konkurencyjną cenę produktu i możliwość elastycznego dopasowania.

Aby technologie poprawiały jakość życia mieszkańców miasta, dzięki czemu miasto zyskałoby miano „inteligentnego”, muszą być spełnione trzy podstawowe kryteria:

- infrastruktura ICT powinna być elastyczna i móc się rozwijać wraz z wprowadzanymi w gospodarce cyfrowej zmianami, nie zaś wyłącznie odpowiadać na aktualne potrzeby,
- musi nastąpić pełna integracja systemów miejskich z pojedynczym obywatelem; ponadto muszą być one dla niego łatwo dostępne,
- władze miejskie powinny być zaangażowane w udostępnianie narzędzi do tworzenia rozwiązań, a także w upowszechnianie wśród mieszkańców wiedzy na temat cyfrowego rozwoju miasta i dostępu do urządzeń cyfrowych [Wojtas 2013].

Do najważniejszych, według autorki, aspektów wpływu społeczno-ekonomicznego start-upów należą:

- 1) Tworzenie kapitału ludzkiego.
- 2) Podnoszenie jakości życia za pomocą produktów i usług tworzonych przez startup.
- 3) Pozytywny wpływ innowacji na otoczenie, w którym funkcjonują start-upy.
- 4) Tworzenie nowych miejsc pracy.
- 5) Generowanie dochodów gospodarstw domowych [Deloitte 2016, s. 84–87].

Ad 1) Tworzenie kapitału społecznego

Wysoki poziom kapitału społecznego jest niezbędny do tworzenia relacji międzyludzkich, które stanowią podstawę funkcjonowania start-upów. Kapitał społeczny

oznacza m.in. wysoki poziom zaufania, respektowanie wzajemnych zobowiązań, przestrzeganie wspólnych norm oraz zaangażowanie w życie wspólnotowe.

Według wyników zaprezentowanych w raporcie *Diagnoza ekosystemu startupów w Polsce*, opracowanego przez firmę Deloitte, w 2016 r. obszar kapitału społecznego był najniżej ocenionym obszarem w Polsce, osiągając wynik 1,5. W 2017 r. wynik ten jest jeszcze niższy i wynosi 1,35 [Deloitte 2016, 2017].

Według wrocławskich ekspertów z branży start-upowej wartością dodaną, związaną z rozwojem innowacyjnych przedsięwzięć, jest ich istotny wpływ na budowę kapitału społecznego.

Kluczowe w działalności startupowej są umiejętności nawiązywania relacji, współpracy i zaufania. Dla efektywnej współpracy w zespole czy pozyskania finansowania kluczowe są kompetencje miękkie. Dlatego też osoby zaangażowane w działalność startupową muszą zwracać szczególną uwagę na rozwój wspomnianych kompetencji w celu umożliwienia swojemu przedsiębiorstwu przejścia przez kolejne stadia dojrzałości. W ten sposób społeczność startupowców upowszechnia standardy współpracy, będące wyznacznikami wysokiego kapitału społecznego.

Specyfika pracy w start-upie wymaga także ciągłego podnoszenia kwalifikacji. Zatrudnieni w start-upach wspierają tym samym kulturę ciągłego kształcenia. Rozpowszechnienie owej kultury wpływa na podniesienie poziomu kapitału ludzkiego w społeczeństwie, kluczowego z punktu widzenia efektywnego rozwoju inteligentnych miast.

Ad 2) Podnoszenie jakości życia za pomocą produktów i usług tworzonych przez startup

Innowacyjne przedsięwzięcia oferują rozwiązania, które mogą wykorzystywać inne firmy, jak również bezpośrednio stosować osoby indywidualne. Przykładem mogą być start-upy z branży medycznej lub te, które zajmują się zagadnieniami środowiskowymi. Są to m.in. ZnanyLekarz.pl – pomocny w znalezieniu lekarza specjalisty, Telemedi.co – dający możliwość lekarskich konsultacji online z dowolnego miejsca na świecie czy Airly – krakowski start-up produkujący sensory mierzące zanieczyszczenie powietrza.

Część rozwiązań oferowanych przez te podmioty ma charakter usprawnień, które pozwalają na oszczędności czasowe i finansowe.

Ad 3) Pozytywny wpływ innowacji na otoczenie, w którym funkcjonują start-upy

Obecność start-upów w przestrzeni miejskiej nadaje kierunek rozwoju ich otoczeniu. Z rozwiązań oferowanych przez start-upy mogą korzystać inne przedsiębiorstwa. Innowacyjne rozwiązania mogą stanowić wzorce do naśladowania dla innych firm. Dzięki temu dochodzi do rozprzestrzenienia się wiedzy, wzbogacenia dostępnych istniejących już zasobów. To z kolei sprzyja rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy i jednocześnie stanowi podstawę do budowania inteligentnego miasta.

Ad 4) Tworzenie nowych miejsc pracy

Start-upy, przede wszystkim w fazie dojrzałości, mają możliwość zatrudnienia specjalistów. Tym samym mają pozytywny wpływ na redukcję stopy bezrobocia

w regionie. Ponadto do funkcjonowania innowacyjnych przedsiębiorstw niezbędna jest infrastruktura w postaci miejsc służących networkingowi, przestrzeni umożliwiających kreatywną pracę, zaplecza gastronomicznego czy zaplecza rozrywkowo-kulturalnego. Wzrost liczby start-upów sprawia, że w ich otoczeniu powstają wyżej wymienione placówki, co również wpływa na zwiększenie popytu na pracowników sfery biznesowo-gastronomicznej.

Ad 5) Generowanie dochodów gospodarstw domowych

Fakt posiadania pracy przekłada się na wzrost dochodów w gospodarstwie domowym. Dzięki temu wzrasta poziom zamożności społeczeństwa w danym regionie. Zamożniejsze społeczeństwo wykazuje tendencję do większej konsumpcji dóbr. Jest to powiązane z rozwojem infrastruktury w otoczeniu start-upów – rozwija się zaplecze biznesowo-gastronomiczne oraz kulturowe, co z kolei ma pozytywny wpływ na budowanie relacji międzyludzkich.

4. Oczekiwania start-upów względem miast

Start-upy tworzą miejsca pracy dopasowane do potencjału, jakim dysponuje miasto. Dzięki temu rynek startupowy rozwija się dynamicznie. Przy szybkim wzroście liczby innowacyjnych przedsięwzięć potrzebne jest zaangażowanie innych podmiotów gospodarczych, które stanowić będą istotne wsparcie dla przedsiębiorców. Potrzebne jest zaangażowanie samego miasta.

W wywiadach jakościowych, przeprowadzanych przez autorkę z autorytetami branży, część rozmowy związana była z potrzebami i oczekiwaniami start-upów względem władz samorządowych. Odnosząc się do swoich wcześniejszych wypowiedzi i zidentyfikowanych problemów środowiska startupowego we Wrocławiu, eksperci uzasadnili i zasugerowali działania, które powinno podjąć miasto. Warto podkreślić, że pomimo iż badanie dotyczyło wrocławskiego środowiska startupowego, wybrane sugestie aktualne są także w odniesieniu do innych miast.

Eksperti wskazali następujące obszary, którymi należałoby się zająć, projektując działania w ramach wsparcia innowacyjnych biznesów:

1) Edukacja od podstaw. Nauka przedsiębiorczości powinna odbywać się od najwcześniejszych lat szkolnych. W związku z tym niezbędne jest wdrożenie odpowiednio dostosowanych programów edukacyjnych, łączących wiedzę o innowacyjnych przedsiębiorstwach z praktycznymi umiejętnościami prowadzenia własnego biznesu. Właściwa edukacja wpłynie na liczbę i jakość tworzonych start-upów.

2) Pomoc w ujęciu strategicznym. Miasto powinno podchodzić do pomocy strukturalnie, w oparciu o określoną strategię, w taki sposób, aby podejmowane działania były spójne. Aktywne wsparcie miasta powinno wyrażać się przede wszystkim w otwieraniu się na globalne rynki i przyciąganiu inwestorów w postaci zarówno dużych firm, jak i prywatnego kapitału. Ważne jest też, aby miasto zwróciło większą uwagę na wsparcie inicjatyw mogących przysłużyć się rozwojowi przedsiębiorczości. Na ten cel mogłoby wykorzystać środki unijne.

Wrocław podejmuje obecnie próby wsparcia przedsiębiorstw. Skierowane są one jednak głównie do średnich i dużych firm, podczas gdy wsparcia wymaga wiele małych przedsiębiorstw. W tym kontekście miasto powinno dać priorytet w działaniu mniejszym przedsiębiorstwom, choć nie są tak dochodowe jak duzi gracze. Może to zrobić, ograniczając inwestycje międzynarodowych korporacji.

3) Infrastruktura. Do efektywnego funkcjonowania start-upom niezbędna jest odpowiednia infrastruktura. Odniesieniem może być kampus Google, który powstał w Warszawie. Odpowiednia infrastruktura to między innymi prowadzenie przyjaznej polityki związanej z zagospodarowywaniem przestrzeni pod lokale, w których mogą odbywać się konsultacje branżowe. Na ten cel Wrocław powinien przeznaczać specjalnie wydzielone z budżetu miasta środki. To również więcej miejsc, w których istnieje możliwość wynajęcia biura lub pojedynczego biurka po atrakcyjnej cenie. To także propozycja wdrożenia, innowacyjnej w swoich założeniach, oferty wynajmu start-upowcom mieszkań w pakiecie z doradztwem prawnym i księgowym. Rozwiązanie takie proponują już m.in. Clipster z Gdańska i Kielecki Park Technologiczny.

4) Wymiana wiedzy/networking. Miasto powinno aktywnie wspierać start-upy w wymianie wiedzy i networkingu przez m.in. organizację spotkań z ciekawymi, decyzyjnymi ludźmi, np. z USA, aranżowanie konsultacji eksperckich, organizację przestrzeni networkingowej (odpowiednie dostosowanie infrastruktury). Wymianie wiedzy sprzyjać będzie także utworzenie w urzędzie miejskim stanowiska oficera startupowego, który będzie pełnił rolę łącznika pomiędzy urzędnikami a młodymi startupowcami.

5) Szkolenia. Inną formą wsparcia start-upów przez miasto jest organizacja tematycznych szkoleń związanych z podstawami prowadzenia biznesu i pomoc administracyjna. Miasto powinno aktywnie uczestniczyć w podstawowej edukacji przedsiębiorstw.

6) Współpraca z uczelniami. Należy zawęzić współpracę z uczelniami. Łączenie środowisk jest korzystne z punktu widzenia wprowadzania różnorodności w podejściach. Pomaga tworzyć wartość dodaną.

7) Dialog ze start-upami. Między instytucjami i start-upami musi istnieć zaufanie, a temu sprzyja jasne wyrażanie potrzeb i oczekiwań przez każdą z zaangażowanych w dialog stron. Miasto może wspierać sukcesy poszczególnych start-upów przez odpowiednią ich promocję czy upowszechnianie ich historii. Tym samym aktywnie przyczyni się do wymiany informacji i kreowania wzorców postępowania wśród innych z branży.

8) Promocja działań prostartupowych. Miasto powinno różnicować kanały dotarcia do startupowców. Nie wystarczy zamieszczanie informacji na stronie wroclaw.pl. Korzysta z niej niewiele osób. Zdecydowanie więcej zagląda na stronę na Facebooku. W tym kontekście korzystanie z mediów społecznościowych wydaje się dobrym pomysłem. Poza tym informacja o wydarzeniach i przedsięwzięciach może być przekazywana podczas branżowych imprez. Przy czym niezwykle istotne, aby imprezy te były rzeczywiście dostosowane do potrzeb i oczekiwań start-upów.

9) Samoorganizacja/moderowanie środowiska. Końcowy postulat skierowany jest przede wszystkim do przedstawicieli branży. Konieczna jest samoorganizacja i moderacja środowiska startupowego. Również w tym obszarze miasto może aktywnie wesprzeć działania startupowców, pomagając im chociażby odpowiednio zagospodarować przestrzeń.

5. Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonego wywodu stwierdzić można, iż innowacyjne przedsięwzięcia budują kapitał społeczny poprzez tworzenie środowiska wspierającego rozwój relacji międzyludzkich. Jednocześnie wzmacniają potencjał ekonomiczny regionu, w którym funkcjonują. Dzięki temu wpisują się w koncepcję inteligentnego miasta.

Znaczenie społeczno-ekonomiczne opisywanych przedsiębiorstw dla struktury miejskiej jest kluczowe z punktu widzenia poprawy jakości mieszkańców miast. W start-upach powstają innowacyjne rozwiązania, wpływające na jakość życia ludzi (m.in. ratowanie ludzkiego zdrowia i życia, poprawa stanu środowiska itp.). Część produktów i usług oferowanych przez te podmioty ma charakter usprawnień, pozwalających na oszczędności czasowe i finansowe, a także na osiągnięcie wyższej produktywności pracy. Wiele z nich zwiększa komfort życia, otwiera nowe kanały komunikacji i poszerza dostęp do różnych form rozrywk.

Intensywna działalność badawczo-rozwojowa start-upów poszerza i wzbogaca ogólnodostępny zasób wiedzy. Dodatkowo rozpowszechniona w środowisku startupowym kultura dzielenia się wiedzą przyspiesza ów proces i umożliwia włączenie się do niego szerokiego grona osób i instytucji. Powszechny dostęp do wiedzy, swobodna wymiana informacji i najnowszych odkryć jest podstawą rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Owe jakościowe, trudne do oszacowania efekty stanowią o znaczącym wpływie start-upów na rzeczywistość społeczno-gospodarczą.

Mając świadomość pozytywnego oddziaływania innowacyjnych przedsiębiorstw na funkcjonowanie tkanki miejskiej oraz na podstawie wywiadów eksperckich autorka rekomenduje rozpoczęcie prac nad stworzeniem spójnych narzędzi systematycznego wsparcia dla start-upów. Zapewnią one:

- trwałе zwiększenie tempa lokalnego rozwoju gospodarczego,
- zwiększenie wysokości wynagrodzeń młodych ludzi pracujących w obszarach technologicznych (a w rezultacie ograniczenie czynników wpływających na emigrację zarobkową i drenaż lokalnych specjalistów),
- wzmocnienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy,
- lepszą wymianę wiedzy pomiędzy organizacjami,
- zwiększenie średniej efektywności lokalnych przedsiębiorstw w ujęciu horyzontalnym.

Aktywne zaangażowanie władz samorządowych w odpowiedzi na jasno sformułowane oczekiwania startupowców jest kluczowe dla zapewnienia dynamiki rozwoju

innowacyjnych biznesów. To z kolei pomoże zwiększyć poziom kapitału społecznego w rejonie funkcjonowania start-upów.

Literatura

- Blank S., 2013, *Why the Lean Start-Up changes everything*, Harvard Business Review, May, s. 4.
- Borys T., 2001, *Jakość życia jako kategoria badawcza i cel nadrzędny*, [w:] *Jak żyć, wybrane problemy jakości*, red. A. Wachowiak, Humanior, Poznań, s. 17–41.
- Brdulak A., 2016, *Rola samorządów w zrównoważonym rozwoju miast*, [w:] *Zrównoważone miasta – życie w zdrowej atmosferze*, Raport UN Global Compact, Wyd. Global Compact Poland, Warszawa, s. 116–119.
- Deloitte 2016, *Diagnoza ekosystemu startupów w Polsce 2016*, raport, Warszawa.
- Deloitte 2017, *Diagnoza ekosystemu startupów w Polsce 2017*, raport, Warszawa.
- Frost & Sullivan, 2014, *The Role of ICT in Building Smart Cities – Infrastructure*, <http://www.frost.com/sublib/display-report.do?id=MA24-01-00-00-00> (18.02.2017).
- GUS, 2016, *Jakość życia w Polsce*, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl.
- Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich, Lipsk 24-25.05.2007.
- Kiba-Janiak M., Witkowski J. (red.), 2014, *Modelowanie logistyki miejskiej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Lindert-Wentzell A., 2014, *Getting smart with urban living*, Business in Focus, June 24th, s. 92–97.
- Martens D. i in., 2011, *Identifying Financially Successful startup Profiles with Data Mining*, Expert Systems With Applications, vol. 38, s. 5794–5800.
- Ouimet P., Zarutskie R., 2014, *Who works for startups? The relation between firm age, employee age, and growth*, Journal of Financial Economics, no. 112, s. 386–407.
- Pichola I., 2017, *Jak czynniki niefinansowe wpływają na wycenę spółek*, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/zarzadzania-procesami-i-strategiczne/articles/sustainability-insights/jak-czynniki-niefinansowe-wplywaja-na-wycene-spolek.html?nc=1#> (22.02.2017).
- Ries E., 2012, *The Lean Start-up. How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses*, Crown Publishing Group, Division of Random House Inc.
- Szołtysek J., Brdulak H., Kauf S., 2016, *Miasta dla pieszych. Idea czy rzeczywistość*, Texter, Warszawa, s. 17–19.
- The Economist, 2005, *The Economist Intelligence Unit's quality of life index*, https://www.economist.com/media/pdf/QUALITY_OF_LIFE.pdf (23.02.2017).
- UN 2016, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, *The World's Cities in 2016 – Data Booklet* (ST/ESA/SER.A/392).
- Wojtas S., 2013, *Smart-mieszkańcy miasta przyszłości*, The Daily Interactive. O wpływie nowych mediów na świat, 18.03.